

SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA CZYNNA OCHRONA ŁĘGÓW BŁOTNIAKA ŁĄKOWEGO

TŁO PROJEKTU

Błotniak łąkowy dawniej występował głównie w dolinach rzecznych i na mokradłach, gdzie preferował szuwary z wysokimi turzycami. W wyniku zmniejszania się powierzchni jego naturalnych siedlisk zaczął wyprowadzać łęgi na kośnych łąkach, a w XX w. również na polach uprawnych. Obecnie w niektórych regionach kraju ponad 80% par gnieździ się w agrocenozach. Okres opuszczania przez piskłeta gniazd może przypadać na czas żniw, wówczas duża część łęgów jest nieumyślnie niszczone podczas prac polowych. Podobnie łęgi na łąkach kośnych lub w zasiewach koniczyny i lucerny wymagają czynnej ochrony.

OKRES REALIZACJI

Zadanie będzie realizowane w 2024 r., w miesiącach maj-sierpień.

CEL ZADANIA

Ograniczenie strat w łęgach powodowanych w czasie żniw i sianokosów, zwiększenie sukcesu łęgowego błotniaka łąkowego i zapewnienie trwałości populacji objętych ochroną.

OBSZAR REALIZACJI

Czynna ochrona łęgów błotniaka łąkowego będzie realizowana na terenie 16 powiatów, w których znaczna część par (>70%) gnieździ się na polach, a przewidywane zagęszczenia par łęgowych jest wysokie.

Przedmiot zamówienia został **podzielony na 5 części** w zależności od miejsca wykonywania usługi m.in.:

- Część nr 1) Czynna ochrona łęgów błotniaka łąkowego w powiecie bialskim
- Część nr 2) Czynna ochrona łęgów błotniaka łąkowego w powiecie łukowskim
- Część nr 3) Czynna ochrona łęgów błotniaka łąkowego w powiecie łosickim
- Część nr 4) Czynna ochrona łęgów błotniaka łąkowego w powiecie siedleckim
- Część nr 5) Czynna ochrona łęgów błotniaka łąkowego w powiecie sokołowskim

PODSTAWOWE ZADANIA WYKONAWCÓW CZYNNEJ OCHRONY ŁĘGÓW BŁOTNIAKA ŁĄKOWEGO

1. Lokalizowanie stanowisk łęgowych błotniaka łąkowego na obszarze/obszarach objętych czynną ochroną.
2. Lokalizowanie gniazd błotniaka łąkowego przed rozpoczęciem prac agrotechnicznych (sianokosów lub żniw).

3. Znakowanie gniazd błotniaka łąkowego, tak aby były widoczne dla rolników koszących łąki lub kombajnistów.
4. Zapisanie położenia gniazd za pomocą urządzenia GPS.
5. Odnalezienie właścicieli lub dzierżawców działek, na których znaleziono gniazda błotniaka łąkowego i uzgodnienie odpowiedniej metody ich ochrony. Wykonawca musi uzyskać zgodę na prowadzenie zabiegów czynnej ochrony.
6. Zabezpieczanie gniazd błotniaka łąkowego za pomocą ogrodzeń z siatki/paneli ogrodzeniowych, palików oraz mat trzcinowych/wiklinowych/cieniujących, w sytuacjach kiedy lęg (zniesienie lub młode) jest zagrożony w wyniku prowadzenia prac agrotechnicznych.
7. Wykonanie co najmniej 10 zdjęć dokumentacyjnych dobrej jakości (dla każdego obszaru). Zdjęcia należy wykonać na różnych etapach prowadzenia czynnej ochrony.
8. Przygotowanie i wysłanie w odpowiednim terminie sprawozdania częściowego i końcowego z wykonania zadania.
9. Dystrybucja wśród rolników materiałów informacyjno-edukacyjnych wydanych w ramach projektu.
10. Promocja projektu na zewnątrz.
11. Udział w spotkaniach roboczych i w konferencji organizowanych w ramach projektu.
12. Współpraca z wolontariuszami.

TECHNIKA PROWADZENIA CZYNNEJ OCHRONY LĘGÓW BŁOTNIAKA ŁĄKOWEGO

Etap I Lokalizacja rewirów lęgowych

Zadanie będzie realizowane przez ornitologów. Począwszy od I dekady maja (po przylocie ptaków z zimowisk na lęgowiska) będzie prowadzona kontrola terenów otwartych w celu zlokalizowania rewirów lęgowych błotniaka łąkowego. Błotniaki łąkowe co roku mogą gnieździć się w innych miejscach stąd też konieczność objęcia obserwacjami wszystkich potencjalnych miejsc lęgowych (pól i łąk). W pierwszej kolejności będą kontrolowane tereny, na których stwierdzono występowanie kolonii lęgowych lub pojedynczych par w poprzednich latach. Wszystkie obserwacje błotniaków łąkowych będą wpisywane do arkusza obserwacji (załącznik nr 5). W maju podczas lotów tokowych samce błotniaka łąkowego popisują się przed samicami wykonując akrobacje w powietrzu. W tym okresie ptaki są najlepiej wykrywalne. Wiosenna kontrola terenów otwartych pozwoli ocenić liczebność oraz poznać rozmieszczenie stanowisk lęgowych błotniaka łąkowego.

Etap II Lokalizacja gniazd

Gniazda błotniaka łąkowego będą wyszukiwane w zespołach dwuosobowych. Obserwator (ornitolog) będzie naprowadzał pomocnika/wolontariusza (przez krótkofalówkę lub telefon) na miejsce, w które zapadał ptak z pokarmem. Położenie gniazda zostanie zapisane za pomocą urządzenia GPS, dodatkowo w jego pobliżu (1-2 m) zostanie ustawiona bambusowa tyczka zakończona kolorową wstążką. Przy okazji kontroli gniazd oznaczana się płeć piskląt oraz określa ich wiek.

Etap III Czynna ochrona lęgów

Zabezpieczenie gniazda polega najczęściej na ustawieniu wokół niego ogrodzenie (kwadrat) o wymiarach 2x2 m. Ogrodzenie składa się z 4 palików drewnianych wbijanych w grunt. Do palików za pomocą np. opasek zaciskowych mocuje się siatkę lub panele ogrodzeniowe. Do

siatki lub paneli ogrodzeniowych za pomocą opasek zaciskowych mocuje się matę trzciniową/wiklinową/cieniującą. Po wylocie młodych ogrodzenia zostaną zabrane z pól lub łąk. Ogrodzenie z siatki chroni pisklęta w czasie żniw, Nielotne młode pozostają w ogrodzeniu i nie giną w czasie koszenia zboża. Pisklęta błotniaka łąkowego słysząc zbliżające się niebezpieczeństwo uciekają na piechotę z gniazda i chowają się w zbożu, w promieniu kilku metrów od niego. Innymi sposobami ochrony lęgów błotniaka łąkowego jest opóźnienie terminu koszenia zboża (w ustaleniu z rolnikiem), przenoszenie piskląt na sąsiednie pole lub sąsiadujący z polem nieużytek, miedzę albo kartoflisko. Metoda ochrony lęgu zależy od wieku piskląt, lokalizacji gniazda, terminu żniw oraz uzgodnień z rolnikiem.

Na polach gniazda wyszukuje się w momencie wyklucia piskląt (od III dekady czerwca). Unika się płoszenia ptaków i zabezpieczania lęgów na etapie inkubacji jaj. Na kośnych łąkach lub w uprawach koniczyny, lucerny lub traw na gruntach ornych (które są koszone już w maju), gniazda wyszukuje się przed koszeniem roślinności. Wokół gniazda pozostawiany jest nieskoszony fragment roślinności (10x10 m). Wszystkie działania związane z ochroną lęgów błotniaka łąkowego są zawsze ustalane z rolnikami - właścicielami pól lub łąk, na którym znajdują się gniazda.

Opis metod czynnej ochrony lęgów błotniaka łąkowego znajduje się na stronie <http://pygargus.pl/ochrona>

NIEZBĘDNE WYPOSAŻENIE

Osoby prowadzące czynną ochronę muszą dysponować **samochodem umożliwiającym szybkie przemieszczenie się** pomiędzy poszczególnymi stanowiskami błotniaka łąkowego oraz transport sprzętu (siatek, mat, palików). Do niezbędnego wyposażenia ornitologa wykonującego usługę należy również:

- lornetka
- odbiornik ręczny GPS
- siatka lub panele ogrodzeniowe do zabezpieczenia gniazd (min. 1 m wysokości, zalecane 1,2 m)
- paliki (drewniane lub z tworzywa sztucznego)
- maty trzciniowe, wiklinowe, słomiane lub cieniujące

Wyposażenie umożliwiające realizację usługi zapewnia samodzielnie wykonawca.

SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Wykonawca ma obowiązek dostarczenia sprawozdania końcowego, które zawiera:

1. Bazę danych - plik xls (według wzoru - załącznik nr 5)
2. Zdjęcia dokumentacyjne (min. 10 zdjęć dobrej jakości) dla każdego obszaru.

Terminy dostarczenia sprawozdania końcowego: **do 31 sierpnia 2024 r.**

Plik xls oraz zdjęcia dokumentacyjne należy wysłać mailem na adres koordynatora projektu e-mail: dominik@bocian.org.pl